

Sverige

Kort kulturpolitisk profil

Utarbetad av Tobias Harding

DATUM: November 2022

1. Fakta och siffror

- **Politiskt system:** parlamentarisk demokrati med enkammarparlament, konstitutionell monarki.
- **Officiellt språk:** Svenska. Erkända nationella minoritetsspråk: finska, meänkieli, romani chib, samiska, jiddisch, svenskt teckenspråk

	2020 (senast tillgängliga uppgifter)	2015 (senast tillgängliga data minus 5 år)
<i>Befolkning den 1 januari</i>	10 379 295	9 747 355
<i>BNP i miljoner euro</i>	480 734.4	455 643.2
<i>BNP per capita i PPS-index (EU27_2020 = 100)</i>	124	128
<i>Utgifter för den offentliga sektorn (i % av BNP)</i>	52.1%	49.3%
<i>Offentliga utgifter för kultur</i>	34 321	26 015
<i>Offentliga kulturutgifter i % av BNP</i>	0.69%	0.61%
<i>Offentliga kulturutgifter per capita</i>	3 307	2 640

Andel kulturell sysselsättning av total sysselsättning	5.4%	5.2%
--	------	------

Källor: Befolkning den 1 januari, senaste tillgängliga uppgifter /

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00001/default/table?lang=en>

BNP i miljoner euro, senaste tillgängliga uppgifter /

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/namq_10_gdp/default/table?lang=en

BNP per capita i PPS Index (EU27_2020 = 100), senaste tillgängliga uppgifter /

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00114/default/table?lang=en>

Offentliga utgifter (i % av BNP), senaste tillgängliga uppgifter /

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00023/default/table?lang=en>

Offentliga kulturutgifter / Offentliga kulturutgifter i % av BNP / Offentliga kulturutgifter per capita: se även kapitel 7.1.1 i den nationella Compendium-profilen

Andel kulturell sysselsättning av total sysselsättning / senaste tillgängliga data:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cult_emp_sex/default/table?lang=en

ng=en

2. Kulturpolitiskt system

2.1 Målsättningar

Den svenska kulturpolitiken har under lång tid fokuserat på lika tillgång till, och deltagande i, konst och kultur samt på statligt stöd till konstnärer.

De nuvarande målen för kulturpolitiken, som listas nedan, fastställdes i och med 2009 års kulturpolitiska proposition (prop. 2009/10:3). För vissa delar av konst- och kultursektorn finns också särskilda mål. Dessa beskrivs i den längre versionen av Kompendieprofilen under rubrikerna för dessa specifika områden.

"Målen för kulturpolitiken är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

För att uppnå de kulturpolitiska målen ska kulturpolitiken:

- *främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,*
- *främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,*
- *främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,*

- *främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,*
- *särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.*

"

2.2 Huvudsakliga egenskaper

Den svenska kulturpolitiska modellen kännetecknas av en stark nationell (statlig) nivå, med ansvaret för politikens implementering förlagt till statliga myndigheter under ledning av regeringsutnämnda myndighetschefer och styrelser. Sådana styrelser omfattar ofta företrädare för relevanta under områden, yrken och professionella organisationer inom konst- och kulturområdet. Komplexiteten i den svenska kulturpolitiska modellen är ett resultat av det stora antalet myndigheter och myndighetsliknande organ som är direkt underställda, och/eller finansiellt beroende av, Kulturdepartementet. Bland de viktigaste sådana organen finns Statens kulturråd, Konstnärsnämnden, Myndigheten för kulturanalys och Riksantikvarieämbetet. Andra stora offentliga organ på kulturområdet är Svenska Filminstitutet och de statliga myndigheter som ansvarar för olika museer och andra kulturinstitutioner.

Autonomin för kulturinstitutioner som är organiserade som statliga myndigheter är grundlagsskyddad. Därtill finns en tradition av respekt för konstnärers och kulturarbetares autonomi i frågor som rör kulturproduktionens innehåll och kvalitet. Detta kan beskrivas som en dubbel armlängdsprincip.

I den senaste kulturpolitiska propositionen, från 2009 (prop. 2009/10:3), ändrades den tidigare inriktningen på kulturpolitikens nationella nivå något. Sedan dess har ett nytt system införts, där den statliga finansieringen av regionala institutioner styrs genom regionala kulturpolitiska planer som godkänns av Kulturrådet.

Regionerna är 21 skatteuttagande enheter på regional nivå som leds av styrelser som utses av direktvalda regionala församlingar. Regionerna ansvarar främst för hälso- och sjukvård, men ger också stöd till bland annat regionala teatrar, orkestrar, museer och bibliotek, inom ramen för regionala kulturpolitiska planer. Regionernas och kommunernas autonomi skyddas av grundlagen, men det gör

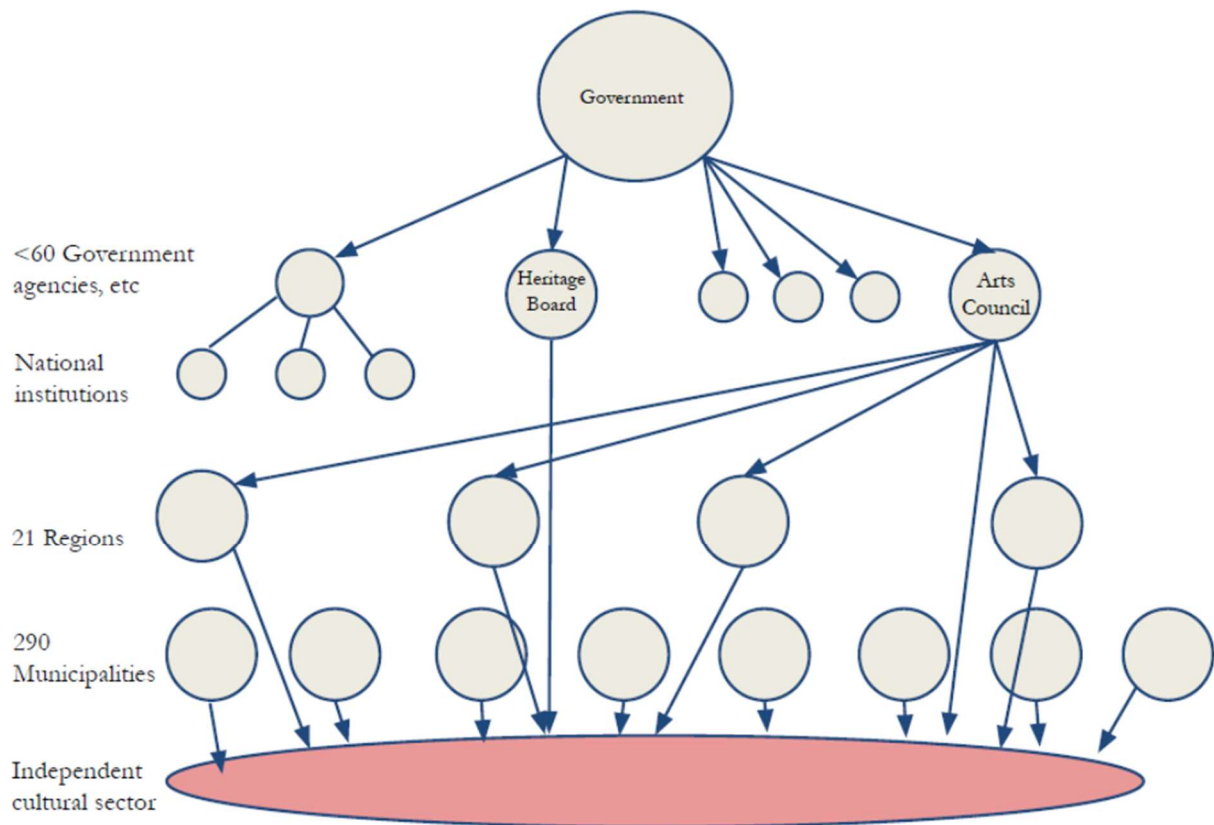
inte kulturinstitutionernas autonomi på regional och lokal nivå. Principen om armlängds avstånd existerar alltså inte på samma sätt på regional och lokal nivå som på nationell nivå.

De 290 kommunerna (kommuner) är skattefinansierade lokala enheter som leds av folkvalda församlingar som väljer en kommunstyrelse. De är enligt lag skyldiga att finansiera minst ett offentligt bibliotek, men finansierar även andra kulturella aktiviteter, såsom kultur- och musikskolor, teatrar, konstgallerier, museer och folkbildning. Kommunerna ansvarar också för vanliga skolor, upp till och med gymnasienivå. Finansieringen kommer huvudsakligen från lokalt uttagna skatter. De viktigaste områdena för kommunal verksamhet på kulturområdet - förutom att organisera det vanliga skolsystemet - är bibliotek, kultur och musik skolor och stöd till lokala icke-statliga organisationer, men större kommuner kan stödja ett betydligt bredare utbud av kulturinstitutioner och kulturprogram.

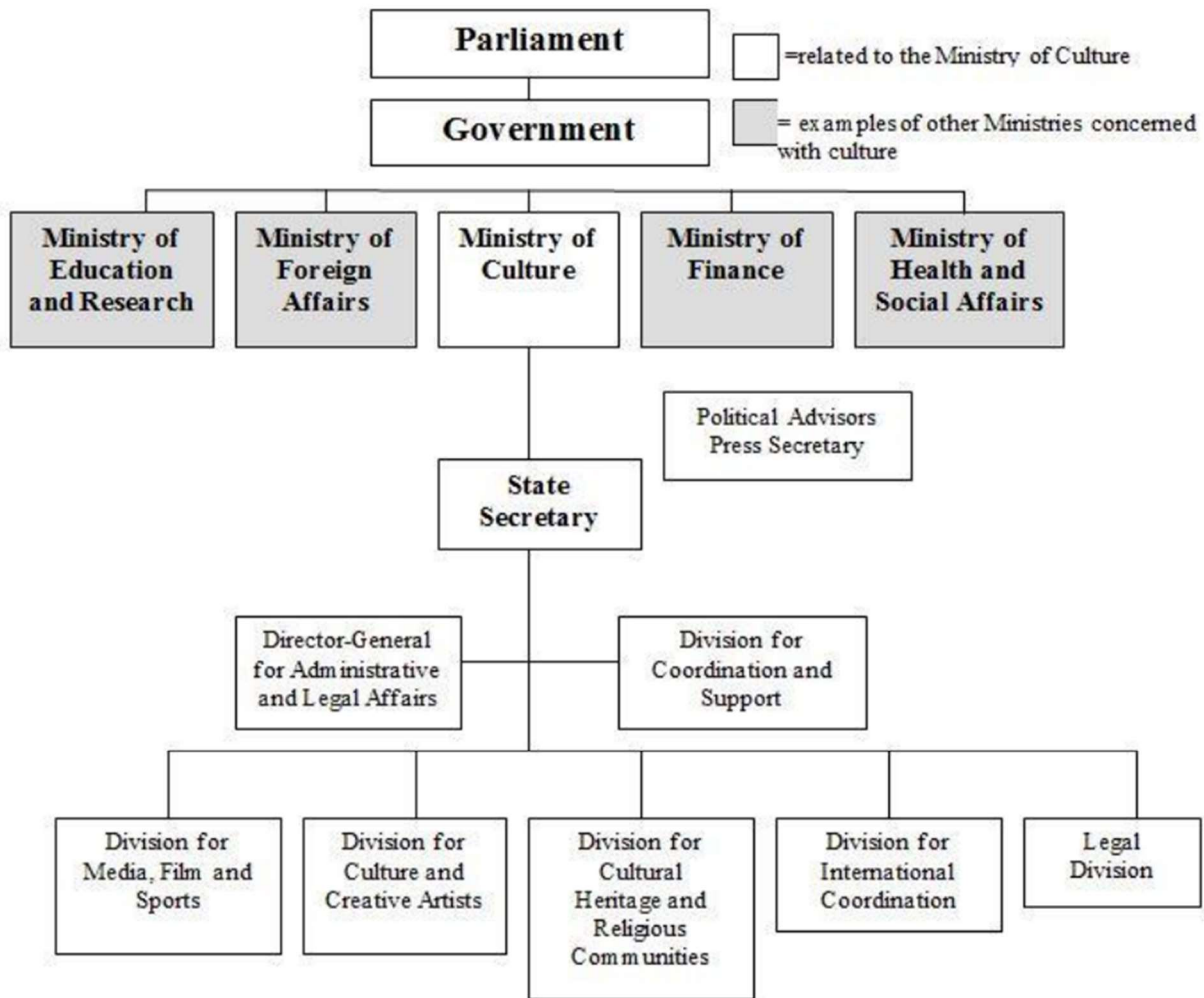
Kulturell utbildning organiseras till stor del utanför kulturdepartementets ansvarsområde. Istället är den högre konstnärliga utbildningen integrerad i universitetssystemet, ett ansvarsområde för utbildningsministeriet. Kultur- och musikskolor på lägre nivå är ett kommunalt ansvar. Utbildningsdepartementet stöder också nationella studieförbund och folkhögskolor, som också ofta arbetar med kulturaktiviteter och kulturutbildning.

2.3 Styrningssystem: Organisatoriskt organigram

Övergripande bild av förhållandet mellan olika regeringsnivåer och fristående organ (pilar anger finansiering)

Kulturministeriets organisation:

2.4 Historisk bakgrund för de senaste 70 åren

1950-1970: Kännetecknande för efterkrigstiden var programmet att skapa ett brett välfärdssystem. Etablerade kulturinstitutioner moderniserades och nya skapades, t.ex. turnéinstitutioner för utställningar och musik, Filminstitutet och kommunala musikskolor. Bland de första nya organen som skapades inom kulturpolitiken efter kriget var författarfonden, som inrättades 1954 för att fördela statliga bidrag till författare, och som inrättades som ett stödsystem för att kompensera författare för de allmänna bibliotekens rätt att låna ut böcker.

1970-1990: Under 1960-talet ökade den politiska debatten med fokus på kulturpolitik dramatiskt, vilket resulterade i de första allmänna kulturpolitiska målen, som presenterades i 1974 års kulturproposition. En ny statlig myndighet,

Statens kulturråd, inrättades. Även om de kulturpolitiska mål som fastställdes vid denna tiden var resultatet av ett initiativ från den nationella regeringen, kan det mest betydelsefulla resultatet ha varit den betydande förstärkningen av regionala och kommunala resurser för produktion och distribution av kvalitetskultur.

Kulturdepartementet separerades från utbildningsdepartementet 1991. Många deltagarkulturaktiviteter faller fortfarande under utbildningsministeriets ansvarsområde, liksom konstnärlig utbildning.

2000-2021: Under 2000-talet blev de regionala myndigheterna alltmer aktiva i den svenska kulturpolitiken, både genom att skapa sin egen kulturpolitik och genom att fördela medel från den nationella budgeten. År 2009 antog riksdagen en ny kulturpolitisk proposition med nya mål för kulturpolitiken och en ny och mer decentraliserad organisation för statligt stöd till konst och kultur. Som ett resultat av detta överfördes en betydande del av den nationella finansieringen av kultur till regionala myndigheter. Enligt denna modell - som kallas kultursamverkansmodellen - fungerar Statens kulturråd som en företrädare för den nationella regeringen när det gäller att godkänna de regionernas kulturplaner för nationell finansiering. När regionerna utarbetar sina kulturpolitiska planer är de skyldiga att samråda med företrädare för kulturinstitutioner, yrkesverksamma och det civila samhället i sina respektive regioner.

3. Aktuella kulturella frågor

3.1 Viktig utveckling

De viktigaste trenderna inom kulturpolitiken under 2000-talet har varit resultat av ökad regionalisering, globalisering och nya medier. I synnerhet har de ökade rörelserna av människor, kulturprodukter och kulturella influenser över nationsgränserna haft en betydande inverkan på utvecklingen inom konst och kultur, och i allt högre grad även på kulturpolitiken. De viktigaste kulturpolitiska svaren på dessa förändringar hittills kan sammanfattas som ett nytt perspektiv på Sverige som ett mångkulturellt samhälle, ett mer positivt perspektiv på de kulturella och kreativa näringarna samt nya ansträngningar att överföra beslutsbefogenheter från nationell till regional nivå. Dessa trender, och debatter, har varit märkbara även för kulturinstitutioner och syns i regionala kulturplaner och regeringsinstruktioner till relevanta kulturinstitutioner.

Synen på Sverige som ett mångkulturellt samhälle, och vad detta innebär, har under de senaste åren i allt högre grad varit föremål för politisk debatt. Än så länge är kulturpolitiken relativt stabil, men det finns indikationer på att den konsensus som en gång kännetecknade svensk kulturpolitik börjar ge vika för en ökad politisering. En aspekt av detta är Sverigedemokraternas framväxt som ett populistiskt och nationalistiskt parti. Den ökande polariseringen och politiseringen av kulturpolitiken kan till exempel märkas i de senaste debatterna om hot mot konstnärer och andra yrkesverksamma inom kultursektorn, politisk aktivism på bibliotek, politisering av museer och politisering av bidragsgivande organs inflytande på konstnärer och konstnärliga projekt.

Efter valet i september 2022 bildades en ny regering av en center-högerkoalition (Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna), med stöd av Sverigedemokraterna. Den nya regeringen har uttalat en ambition att avsevärt minska invandringen till Sverige och betonar integrationen av invandrare i det svenska samhället och den svenska kulturen. Den publicerade överenskommelsen mellan partierna i regeringskoalitionen och Sverigedemokraterna visar dock inte på några planer på radikala förändringar i kulturpolitiken.

Under de senaste åren har konsekvenserna av Covid-19-pandemin varit en viktig fråga inom svensk kulturpolitik. Liksom på andra håll i Europa har statliga rekommendationer och restriktioner mot offentliga arrangemang fått allvarliga konsekvenser för den kulturella sektorn i ekonomin. Under pandemin har den digitala kulturen spelat en större roll än någonsin i människors kulturvanor, från att lyssna på musik till att beställa böcker och se teaterföreställningar. Många kulturinstitutioner har ökat sina ansträngningar för att göra sitt arbete elektroniskt tillgängligt. Flera program har införts för att lindra de negativa konsekvenser som pandemin har haft på konst- och kultursektorn. De långsiktiga konsekvenserna av pandemin är fortfarande svåra att förutse, men det står klart att de kommer att fortsätta att påverka kultursektorn, liksom samhället som helhet, under en överskådlig framtid.

3.2 Viktiga teman

Inkomst- och anställningsvillkor bland konstnärer och kulturarbetare har varit en central fråga i svensk kulturpolitik i årtionden, men resultaten har förblivit otillfredsställande. Under Covid-19-pandemin har situationen blivit betydligt mer problematisk, och ett stort antal personer har slutat arbeta inom konst och kultur på grund av ökade svårigheter. Enligt preliminär statistik från Konstnärsnämnden hade intäkterna i den konstnärliga verksamheten minskat med 18,6 procent fram till juli 2019. Mellan juli 2019 och juli 2020 fördubblades antalet personer som var registrerade som arbetslösa på Arbetsförmedlingens avdelning för kultur och media.

Enligt studier utförda av Myndigheten för kulturanalys arbetar konstnärer och andra kulturarbetare under sämre ekonomiska villkor än yrkesverksamma med jämförbar utbildning och erfarenhet inom andra samhällssektorer. I sin årsrapport 2020 konstaterade Myndigheten för kulturanalys att de kulturinstitutioner som många karriärmöjligheter inom kulturområdet vilar på också står inför stora ekonomiska utmaningar, särskilt när det gäller deras handlingsutrymme, till följd av lönekostnadsutvecklingen. I det årets lägesbedömning identifierade myndigheten de ekonomiska omständigheterna inom kultursektorn som ett hot mot den konstnärliga friheten, tillsammans med

"hat, hot och trakasserier" och olika former av politisk kontroll med och utan direkta ekonomiska kopplingar. Dessa beskrivningar av situationen är fortfarande högst relevanta.

Internetanvändningen i Sverige är bland de högsta i världen. År 2020 hade 96 procent av svenskarna tillgång till internet och 94 procent använde det dagligen. 65 procent använde internet för att se på film eller tv-serier och 69 procent för att lyssna på musik. Under Covid-19-pandemin har internetanvändningen blivit både mer central och mer avgörande i människors liv. Dessa siffror illustrerar de drastiska förändringar, möjligheter och de utmaningar som nya kommunikationssätt innebär för kulturpolitiken. Digitala medier har blivit verktyg i det dagliga arbetet för alla institutioner, t.ex. i form av webbplatser, digitalisering av kataloger, bibliotekslån online, dokumentation och registrering av museisamlingar, användning av digital utrustning för scen och andra musik- och teaterföreställningar, biljettförsäljning etc. På samma sätt har digitala medier blivit ett naturligt sätt att kommunicera och nätverka, och ett växande medium för kreativa uttryck. Som bl.a. den statliga utredningen om en nystart för kulturen nyligen påpekade i sin rapport, skapar den alltmer digitala distributionen av litteratur, musik och andra konstformer nya utmaningar för yrkesverksamma inom dessa områden när det gäller att få betalt för sitt arbete.

3.3 Internationellt kulturellt samarbete

Kulturdepartementet ansvarar för att samordna det internationella samarbetet inom kulturpolitiken. Det ansvarar också för kulturråden vid de svenska ambassaderna. Kulturråd finns för närvarande vid de svenska ambassaderna i Peking, Berlin, London, Moskva, Paris (även chef för Svenska institutet i Paris) och Washington, det svenska generalkonsulatet i Istanbul samt vid Sveriges ständiga representation vid Europeiska unionen i Bryssel.

Svenska institutet (SI) är en statlig myndighet som främjar intresse och förtroende för Sverige runt om i världen. Till kärnverksamheten hör att sprida information om svenska värderingar och erfarenheter inom områdena innovation, hållbarhet, kultur och kreativitet samt att ge expertstöd till både privata och offentliga aktörer som vill kommunicera bilden av Sverige och svensk kompetens.

En stor del av Sveriges samarbete på kulturområdet sker inom det *nordiska samarbetet*, ett av de mest omfattande regionala samarbetsystemen i världen. Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige är medlemmar i det nordiska samarbetet, liksom Färöarna, Grönland och Åland. På uppdrag av Nordiska rådet upprätthåller den svenska myndigheten för kulturanalys Kulturanalys Norden, som rapporterar om kulturpolitiken i alla de nordiska länderna.

4. Kulturella institutioner

4.1 Översikt

Med undantag för biografer, nöjesparker, ett fåtal privatteatrar och ett antal privata konstsamlingar och kulturarvsplatser finansieras alla större kulturinstitutioner av nationella, regionala eller lokala myndigheter. De flesta av dem ägs och underhålls av offentliga myndigheter. Majoriteten av de nationella kulturinstitutionerna ligger i huvudstaden. Den nationella regeringen bidrar också till regionala och kommunala kulturinstitutioner (se 2.2).

Nationalmuseerna lyder under regeringen och de flesta av dem är organiserade som delar av statliga myndigheter. Av historiska skäl är de flesta kulturinstitutioner belägna i huvudstaden. Det nyare Världskulturmuseet har dock sitt huvudkontor i Göteborg och Sjöfartsmuseet i Karlskrona. Den nationella public service-TV och -radio är organiserad i bolag som ägs av en stiftelse med en styrelse som representerar de partier som är representerade i den nationella riksdagen.

Regionala kulturinstitutioner drivs ofta som stiftelser eller aktiebolag, där regionen och/eller kommunala myndigheter är ägare. De samfinansieras i allmänhet av regionerna och den nationella regeringen inom ramen för kultursamverkansmodellen (se 2.2). Det finns också exempel på institutioner som är integrerade i de regionala eller kommunala förvaltningarna. Tillgången till EU:s strukturfonder och öronmärkta pengar för kulturprojekt har blivit allt viktigare på regional nivå.

4.2 Uppgifter om utvalda offentliga och privata kulturinstitutioner

Tabell 1. Kulturinstitutioner: Kulturinstitutioner, per sektor och område

Domän	Kulturinstitutioner (underdomäner)	Offentlig sektor		Privat sektor	
		Antal (år)	Trend senaste 5 åren (i procent)	Antal (år)	Trend senaste 5 åren (i procent)
Kulturellt arv ålder*	Kulturarvsplatser (recohnised)*	5 987	1.8%	N/A	N/A
	Arkeologiska platser	673 795	3.7%	N/A	N/A
Museer	Museiinstitutioner	153 (2021)	-10%	168 (2021)	-21%
Arkiv***	Arkivinstitutioner	312	+0%	N/A	N/A
Bildkonst	Offentliga konstgallerier / utställningstion hallar	N/A	N/A	N/A	N/A
Utförande konst****	Sceniska och stabila utrymmen för teater	N/A	N/A	N/A	N/A
	Konserthus	13	N/A	N/A	N/A
	Teaterföretag	N/A	N/A	N/A	N/A
	Dans- och balettkompanier	N/A	N/A	N/A	N/A
	Symfoniska orkestrar	14	N/A	N/A	N/A
Bibliotek*****	Bibliotek	1 080(2021)	-3,6%	-	-
Audiovisuell	Biografer*****	-	-	478	14.4%
	Organisationer för radio och tv tions*****	1	0%	2	0
Tvårvetenskaplig	Sociokulturella centrum / kulturella hus	N/A	N/A	N/A	N/A
Annat (ange exempel) vanlig)		N/A	N/A	N/A	N/A

N/A: data ej tillgängliga. Inga data finns för denna åtgärd

* Källa: Myndigheten för kulturanalys

**Note: Antal museer som har svarat på enkäten för statistik om museer. Botaniska trädgårdar ingår inte.

*** Källa: Riksarkivet i Sverige

**** Källa: Statistik om scenkonst. Statistiken är fortfarande under uppbyggnad av Myndigheten för kulturanalys.

***** Källa: folkbibliotek från den nordiska statistikdatabasen (<https://www.nordicstatistics.org/culture/>)

***** Källa: Nordisk statistikdatabas (<https://www.nordicstatistics.org/culture/>)

***** Källa: Myndigheten för press, radio och tv (Myndigheten för press, radio och tv)

5. Finansiering av kultur

5.1 Översikt

Jämfört med situationen i många andra europeiska länder är den offentliga sektorn ovanligt dominerande när det gäller att finansiera konst och kulturarv i de nordiska länderna, särskilt i Sverige. Under efterkrigstiden ansågs kommersiellt producerad kultur vara av låg kvalitet enligt den officiella kulturpolitiken, och privata donationer ansågs hota konstens och kulturens oberoende. Sedan 1990-talet har donationer inom sponsring i allt högre grad betraktats som ett komplement till offentligt finansiellt stöd till kulturinstitutioner. Förväntningarna på att sponsring skulle bli en viktig finansieringskälla har hittills visat sig vara felaktiga, och frågan har, med tanke på den nuvarande sponsringens marginalitet, börjat svalna politiskt. Den officiella kulturstatistiken beräknar inte storleken på frivilliga bidrag, vare sig i form av frivilligt arbete eller i form av donationer. Eftersom donationer till kulturella ändamål inte är avdragsgilla och ingen statistik samlas in, finns det endast mycket begränsade uppgifter om donationernas storlek.

Som ett svar på Covid-19-pandemin har den nationella budgeten för konst och kultur ökat under de senaste åren. Det har också funnits en märkbar trend att de regionala regeringarna ökar sin del av de totala statliga utgifterna för kultur medan den kommunala delen minskar.

Av statens utgifter på 18,5 miljarder kronor för kultur, medier, trossamfund och fritid (enligt definitionen i statens budget för 2022) under 2021 gick 4,8 miljarder kronor till folkbildning, 1,7 miljarder kronor till regional kulturverksamhet, 1,8 miljarder kronor till statliga museer och utställningar samt 1,5 miljarder kronor till statsbidrag till teater, musik och dans. De offentliga utgifterna för kultur varierar mycket mellan olika delar av landet, både för att olika kommuner och landsting satsar olika mycket och för att den statliga kulturbudgeten fördelas olika i förhållande till olika delar av landet. Prioriteringarna inom kulturpolitiken kan också skilja sig åt mellan olika förvaltningsnivåer.

5.2 Offentliga kulturutgifter per myndighetsnivå

Tabell 2: Offentliga kulturutgifter per myndighetsnivå, i SEK och i EUR, 2020/2015

OBS: Om inga redovisade utgiftssiffror kan tillhandahållas kan du använda budgetsiffror, men detta bör tydligt anges i en ANMÄRKNING i slutet av tabellen.

Regeringsnivå	Totala kulturutgifter 2020			Totala utgifter för kultur 2015		
	I miljoner SEK*	I euro	% andel av totalt	I miljoner SEK*	I euro	% andel av totalt
Stat (nationell)	17 240	1 643 087 785	50%	11 185	1 195 648 247	43%
Regionala*	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Lokal (kommun, landsting)*	17 081	1 627 934 017	50%	14 830	1 585 289 539	57%
TOTALT	34 321	3 271 021 802	100%	26 015	2 780 937 786	100%

Källa: Rapporten Offentliga kulturutgifter 2021 av Myndigheten för kulturanalys, Skatteverket (valutaomräkning).

*Lokal inkluderar län. Regional används inte i ett svenskt sammanhang enligt Eurostats standarder

5.3 Offentliga kulturutgifter per sektor

Se tabell 3: Offentliga kulturutgifter per sektor, i HUF och i EUR, 2020/2015

Fält / Domän	Totala kulturutgifter 2020			Totala kulturutgifter 2015***		
	I 1 000 SEK	I 1 000 EUR	% andel av totalt	I 1 000 SEK	I 1 000 EUR	% andel av totalt
Kulturarv	728 575		0.2%			
Museer	2 016 919		0.6%			
Arkiv	410 353		0.1%			
Visuell konst	1 141 588		0.3%			
Scenkonst	1 544 433		0.5%			
Audiovisuella medier och multimedia	1 279 353		0.3%			
Tvärvetenskaplig Sociokultur Kulturell Rel. Utland Administration Kultur Utbildning**	2 212 355		0.6%			
Omfattas inte av ovanstående områden	9 923 342					
TOTALT	17 240 000					

Källa: Rapporten Offentliga kulturutgifter 2020 av Myndigheten för kulturanalys, Skatteverket (valutaomräkning).

* Denna kategori omfattar arkitektur, men inte offentliga investeringar i byggande

eller renovering av byggnader. Den omfattar t .ex. främjande av arkitektur, utbildningsverksamhet osv.

** När den inte kan allokeras per domän.

*** Ej jämförbara.

6. Lagstiftning om kultur

6.1 Översikt över nationell kulturlagstiftning

Fördelningen av offentliga medel till konst och kultur är inte i Sverige typiskt sett reglerad i lag. Målen fastställs istället antingen genom riksdagsbeslut (som med de allmänna kulturpolitiska målen), eller i de specifika instruktioner som ges antingen i den nationella budgeten (genom årliga riksdagsbeslut), eller av regeringen. Den största delen av kulturpolitiken genomförs av statliga myndigheter och liknande organ, som är konstitutionellt åtskilda från ministerierna och endast underställda beslut och förordningar som fattas av regeringen kollektivt eller av parlamentet. En ministers befogenheter är därför begränsade, men i praktiken omfattar de befogenheten att lägga fram förslag till regeringen om instruktioner till statliga myndigheter, utnämningar av deras direktörer och styrelseledamöter och om regeringsförslag, inklusive regeringens förslag om den nationella budgeten.

Det har alltid funnits vissa undantag från denna regel, och antalet lagar som reglerar den kulturella sfären verkar öka. Bibliotekslagen (1996:1596) kräver att alla kommuner tillhandahåller folkbibliotek. Radio och TV i allmänhetens tjänst finansieras av en särskild skatt (tidigare en TV-licensavgift) och regleras i lag. Vissa bestämmelser om kultursamverkansmodellen (se 2.2) ingår i lagen om vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet (2010:1919). Museer regleras av museilagen (2017:563), och för bevarande av kulturbyggnader finns en omfattande lagstiftning (t.ex. lagen om kulturminnen, 1988:950).

Förutom artiklar om grundläggande demokratiska rättigheter och yttrande-, informations-, religions- och mötesfrihet innehåller grundlagen även en paragraf (artikel 19 i 1 kap. regeringsformen) om konstnärer och konstnärlig upphovsrätt. Där fastslås att författare, konstnärer och fotografer ska äga rätten till sina verk i enlighet med vad som föreskrivs i lag. Dessa frågor regleras vidare i särskild upphovsrättslagstiftning.

Freedom of the Press Act (1766) är den äldsta existerande lagen om yttrandefrihet i världen, och på vissa sätt den första. Den reglerar offentlighetsprincipen i den statliga förvaltningen samt yttrandefriheten i skriven form. Motsvarande

yttrandefrihet i radio, TV och andra överföringar samt i filmer, videoinspelningar, ljudupptagningar och andra upptagningar regleras vidare i *yttrandefrihetsgrundlagen* (1991).

6.2 Översikt över internationell kulturlagstiftning

Förutom nationell lagstiftning kan även internationella dokument som undertecknats av Sverige ha fått laga kraft. Följande konventioner och andra internationella rättsliga instrument med anknytning till kultur har antagits av Sverige. Observera att listan innehåller några av de viktigaste och mest relevanta dokumenten, inte alla internationella överenskommelser på området.

Internationella rättsliga instrument som Sverige har genomfört på kulturområdet

Rättsaktens titel	År av adoption
Internationell konvention om skydd för utövande konstnärer, proframställare av fonogram och radioföretag	1962
Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter	1971
Avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter Rättigheter	1996
Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga Verk	1904
Konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv Naturarv	1985
Konventionen för skydd av kultur- och naturarv	1985
Konventionen om skydd av kulturegendom i händelse av väpnad konflikt med tillämpningsföreskrifter för konventionen	1985
Konventionen för skydd av det arkeologiska arvet i Europa	1992
Konventionen för skydd av det arkitektoniska arvet i Europa	1985
Konventionen om skydd för det immateriella kulturarvet itage	2003
Konvention om åtgärder för att förbjuda och förhindra olaglig import, Export och överföring av äganderätt till kulturföremål	2002

Konventionen om skydd för och främjande av mångfalden av Kulturella uttryck	2005
Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk	1999
Europeiska konventionen om samproduktion av biograffilmer	1993
Europeiska landskapskonventionen	2000
Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter	1999
Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO) Upphovsrätt	1996
Fördrag	
Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO) och fonogramfördraget	2010
UNIDROIT-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål Föremål	2011
Konventionen om barnets rättigheter	2020

Källor: SOU 2003:121, uppdaterat från olika andra källor, bl a Myndigheten för kulturanalys, Statens kulturråd och Kulturdepartementet.